

ข้าวเหนียว พันธุ์เขี้ยววง 8974

“สุดยอดข้าวเหนียวมูน”

พ่ายัพภูเบศวรรี มากกุล จรรย์ ลือเลิศ ดนัย จันตะคาด เมวิกา นางแล

บทนำ

ข้าวเหนียวและผลิตภัณฑ์เป็นอาหารที่นิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ทั้งโดยตรงและการนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร เช่น ของหวาน อาหารสำเร็จและกึ่งสำเร็จรูป สุราพื้นเมือง ขนมขบเคี้ยว และอาหารหมักดอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความต้องการของตลาดต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ทั้งเพื่อการบริโภคโดยตรง สินค้าแปรรูปข้าวเหนียวเพื่ออุตสาหกรรมอาหารและขนม และยิ่งกว่านั้น ในอนาคตจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียวในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น อาหารเด็กอ่อน คนชรา ไรท์ เครื่องสำอาง เวชภัณฑ์ และภาชนะที่ย่อยสลายได้ เป็นต้น จึงพอจะอนุมานได้ว่าความต้องการสินค้าข้าวเหนียวทั้งในและต่างประเทศน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าสินค้าข้าวที่จะสร้างและเพิ่มมูลค่าได้ทางการตลาด จะต้องมีความโดดเด่น และมีคุณลักษณะพิเศษ ข้าวเหนียวที่ผลิตได้ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะใช้บริโภค ส่วนที่เหลือจะส่งในตลาดต่างประเทศ จากการศึกษาของอิทธิพงศ์ (2557) พบว่าในกรณีของข้าวเหนียว ประเทศไทยยังมีอำนาจเหนือตลาดในการกำหนดราคา ซึ่งสอดคล้องกับ อรวรรณ (2557) ที่สรุปว่าผู้ส่งออกข้าวเหนียวของไทยยังสามารถเป็นผู้นำในการกำหนดราคาข้าวเหนียวคุณภาพสูงในตลาดส่งออกได้ การที่จะทำให้ราคาส่งออกข้าวเหนียวให้สูงขึ้นได้ ต้องเพิ่มอุปสงค์ให้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เป็นต้น นอกจากนั้นนโยบายของประเทศยังจำเป็นต้องรักษาความจำเพาะของข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมืองและจำกัดปริมาณการผลิตภายในประเทศ โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการปลูกพันธุ์ข้าวเหนียวที่มีคุณลักษณะจำเพาะสูง แตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่และสภาพแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน “ ข้าวเหนียวเขี้ยววง ” ในตลาดเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าวสารที่ผลิตจากข้าวเหนียวพันธุ์ต่างๆ แต่ที่นิยมมากที่สุดและคุณภาพดีที่สุด ได้แก่ ข้าวเหนียวเขี้ยววงที่ผลิตจากข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 ซึ่งผ่านการขัดสีหลายรอบเพื่อให้ข้าวสารมีขนาดเล็ก เรียวยาว จากการศึกษาข้อมูลพบว่าในอดีตนั้น ข้าวเหนียวเขี้ยววงจริงๆ ผลิตมาจากพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม โดยเฉพาะในภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงราย (เดลินิวส์, 2557) หลังจากทางราชการได้มีการรับรองข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ๆ ซึ่งให้ผลผลิตสูง ทำให้เกษตรกรไม่นิยมปลูกพันธุ์ดังกล่าว เนื่องจากผลผลิตต่ำกว่า ผู้ประกอบการโรงสีจึงใช้ข้าวเหนียวพันธุ์ต่างๆ เหล่านั้น เป็นวัตถุดิบผลิตเป็นข้าวเหนียวเขี้ยววงแทนพันธุ์พื้นเมือง (ไทยรัฐ, 2557)

แต่เนื่องจากปัจจุบันมีผู้บริโภค สถานประกอบการธุรกิจของหวานและโรงสี ต้องการข้าวเหนียวพันธุ์เขี้ยววงดั้งเดิม เพื่อนำมาใช้ในระบบการค้าและการบริโภค ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว จึงได้นำพันธุ์กรรมข้าวเหนียวพันธุ์เขี้ยววงพื้นเมืองที่รวบรวมและเก็บรักษาไว้ที่ศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ (Gene bank) จำนวน 28 ตัวอย่างเชื้อพันธุ์ (G.S. No.) มาศึกษาและคัดเลือกจนได้สายพันธุ์ที่มีลักษณะดีและเหมาะสมที่สุด คือสายพันธุ์ 8974

วัตถุประสงค์

เพื่อคัดเลือกข้าวเหนียวพันธุ์เขี้ยวที่มีลักษณะเมล็ดเล็ก เรียวยาว เหมาะที่จะทำเป็นผลิตภัณฑ์อาหารประเภทของหวาน โดยเฉพาะ “ข้าวเหนียวมูน”

วิธีการและประวัติ (ปี 2548–2558)

- คัดเลือกพันธุ์บริสุทธิ์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบหมู่ (Mass selection) ที่ ศวช.เชียงราย
- เปรียบเทียบผลผลิตภายในสถานี ที่ ศวช.เชียงราย
- เปรียบเทียบผลผลิตในนาเกษตรกรและคัดเลือกพันธุ์โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ใน จ.เชียงราย
- ทดสอบปฏิกิริยาต่อโรคไหม้และโรคขอบใบแห้ง
- ทดสอบปฏิกิริยาต่อแมลงบั่ว เพลี้ยกระโดดหลังขาวและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
- ทดสอบการตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน
- วิเคราะห์คุณภาพเมล็ดทางกายภาพและเคมี
- ทดสอบการชิมโดยวิธีประสาทสัมผัส
- วิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการและปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระ
- ประเมินความชอบข้าวสารโดยผู้ประกอบการโรงสีใน จ.เชียงราย และร้าน ก.พานิช (กรุงเทพมหานคร)
- ประเมินความชอบผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวมูนของเกษตรกรและผู้บริโภคใน จ.เชียงราย
- ประเมินความชอบผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวมูนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยร้าน ก.พานิช

การรับรองของหน่วยงาน

1. กรมการข้าว โดยคณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ มีมติรับรองพันธุ์ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2558
2. กรมวิชาการเกษตร รับรองให้เป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตาม พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ.2518 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2555

ลักษณะประจำพันธุ์และสัณฐานวิทยา

- เป็นข้าวเหนียวไวต่อช่วงแสง ออกดอกประมาณวันที่ 30 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน
- กอตั้ง ลำต้นแข็ง ค่อนข้างสูง
- แผ่นใบสีเขียว ยอดเกสรตัวเมียสีขาว ปลายยอดดอกสีชมพู ใบธงยาว
- รวงค่อนข้างกระจาย คอรวยยาว เมล็ดรวงง่าย
- ข้าวเปลือกสีฟางกันจุด ความยาว x กว้าง x หนา เท่ากับ 10.74 x 2.35 x 1.89 มม.
- ข้าวกล้องสีขาว ความยาว x กว้าง x หนา เท่ากับ 7.29 x 1.86 x 1.67 มม.
- เป็นข้าวเมล็ดยาว รูปร่างเรียว (3.90) กว่าพันธุ์ กข6 (3.07)
- ข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด หนัก 21.80 กรัม
- คุณภาพการสีดีมาก ได้ข้าวเต็มเมล็ดและตันข้าว 52.5 %
- เมื่อนึ่งสุกแล้ว เนื้อสัมผัสนุ่ม เหนียวติดกันแต่ไม่เหนียว ผิวเลื่อมมันค่อนข้างมากและมีกลิ่นหอม

ผลผลิตในนาเกษตรกร

1. ปี 2553 และ 2556 เกษตรกรปลูกโดยวิธีปักดำในภาคเหนือตอนบนได้ผลผลิตเฉลี่ย 573 กก./ไร่
2. ปี 2557 กรมการข้าวร่วมมือกับ อ.ต.ก.จัดทำแปลงพัฒนาการผลิตและการตลาดใน จ.เชียงราย (MOU) ปลูกโดยวิธีปักดำ พื้นที่ 10 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 620 กก./ไร่

ลักษณะเด่นของพันธุ์

1. เป็นข้าวเหนียวที่มีรูปร่างเมล็ดเรียวยาวกว่าพันธุ์ กข6 คุณภาพการสีดีมาก การหุงต้มรับประทานดี
2. ต้านทานต่อโรคไหม้ ในระยะกล้า
3. ค่อนข้างต้านทานต่อโรคขอบใบแห้ง
4. ต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดหลังขาว
5. มีปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระในรูปวิตามินอีสูงกว่าพันธุ์ กข6
6. ไม่ตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน สามารถปลูกในระบบข้าวอินทรีย์ได้

ลักษณะเด่นในเชิงการค้า

1. ลักษณะข้าวสารตรงกับความต้องการของสถานประกอบการโรงสีและธุรกิจของหวาน
2. ผู้บริโภคใน จ.เชียงรายและกรุงเทพมหานคร ยอมรับผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวมูนของพันธุ์ข้าว 8974 สูงกว่าข้าวเหนียวมูนทั่วไปรวมทั้งพันธุ์ กข6 ที่ยังไม่แปรสภาพเป็นข้าวเหนียว

ลักษณะเด่นในเชิงผลิตภัณฑ์และแปรรูปเพื่อการส่งออก

1. เมื่อแปรรูปเป็นข้าวเหนียวมูนแล้ว มีลักษณะภายนอกที่ปรากฏ สีของข้าวและเนื้อสัมผัสเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคสูง ในขณะที่ไม่มีความเหนียวเกาะตัวมากนัก ทำให้ง่ายต่อการบริโภค
2. มีความคงตัวของลักษณะเมล็ดสูง เหมาะกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ต้องการความเหนียวของข้าวมากเกินไป และสะดวกต่อการบรรจุภัณฑ์
3. มีคุณลักษณะคิณรูปหลังจากการแช่เย็นได้ดี แบ่งสลายตัวเป็นเจลน้อย เหมาะสำหรับทำผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ต้องผ่านกระบวนการแช่แข็ง

พื้นที่แนะนำ

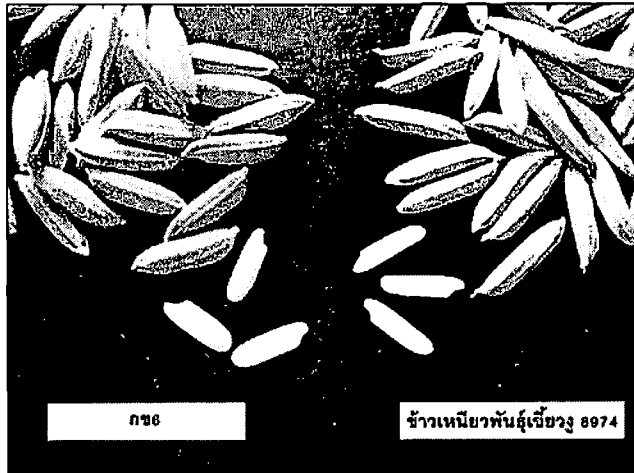
1. พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวนาปีในภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย
2. ควรเป็นพื้นที่ที่มีความต้องการของผู้ประกอบการโรงสีที่สามารถเชื่อมโยงผลผลิตไปสู่การแปรสภาพเป็นข้าวสารเพื่อทำผลิตภัณฑ์อาหารประเภทของหวาน
3. พื้นที่ที่มีผู้ประกอบการรับซื้อข้าวเปลือกแน่นอน เช่นในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) หรือ การจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) เป็นต้น

ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรปลูกในพื้นที่ค่อนข้างดอนหรือฝนหมดเร็ว เนื่องจากมีอายุการเก็บเกี่ยวช้ากว่าพันธุ์ กข6
2. อ่อนแอต่อแมลงบัวและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ลักษณะข้าวสาร

เปรียบเทียบกับพันธุ์ กข6

